

Da Coubertin kom i avisen

– en undersøgelse af OLs, Coubertins og Olympismens placering i dagbladet Politikens sportsspalter i perioden 1896 – 1936.

af Per Jørgensen

I vore dage opnår ingen sportsbegivenhed, eller for den sags skyld begivenhed i det hele taget så stor opmærksomhed i medierne som et OL.

Denne artikel vil forsøge at undersøge, hvordan det forholdt sig med opmærksomheden i datidens væsentligste massemedium, avisen i perioden frem mod 2. verdenskrig.

At undersøge hvad alle danske dagblade har skrevet om OL gennem en periode på 40 år er uoverkommeligt. Ikke engang avisernes arkiver kan man trække på så langt tilbage.

Jeg har valgt at koncentrere mig om Politiken, periodens største danske avis, hvis sportsdækning jeg før har beskæftiget mig med. 1) Jeg har ikke undersøgt vinter-OL, der blev indført fra 1924, men udelukkende sommer-OL. Af søgningen har indskrænket sig til ca. 6 uger før og en uge efter de respektive olympiske lege.

Alle artikler helt eller delvist omhandlende OL er blevet læst og registreret med hensyn til omfang og indhold.

De ydre grænser er sat af det første OL i Athen i 1896 og det 11. OL i Berlin i 1936. Perioden omfatter således den svære start frem til og med Athen, 1906, etableringsfasen til og med Paris, 1924 samt OL som verdensfænomen frem mod 1936.

Med OL i 1936 blev OLs stilling som enestående mediebegivenhed fastslået, og avisen indgik i konkurrence med såvel radio som fjernsyn. Sidstnævnte massemedie dog kun i form af lukkede udsendelser til berlinske biografer.

I de moderne olympiske leges officielle historie indtager den franske baron Pierre de Coubertin (1863–1937) pladsen som den store igangsætter. Ikke alene startede han under nærmest kupagtige tilstande bevægelsen i Paris, den 23.7.1894, han står også som den, der har forsynet den med et ideologisk apparat, kaldet olympismen. Han bar bevægelsen gennem mere end 30 år under store personlige og ikke mindst økonomiske ofre som dens væsentligste inspirator og drivkraft, både hvad angår form og indhold.

Det var på ingen måde nogen let opgave. Problemerne var utallige og en overgang så det ud til, at hele ideen ville lide skibsbrud, men gennem stædigt

og vedvarende arbejde lykkedes det at få institutionaliseret de olympiske lege 2). Dette i en sådan grad, at formentlig milliarder af mennesker kloden over i vore dage kender til OL, mens millioner kender Coubertins navn og indsats. Formentlig er der også nogle tusinde, der kan redegøre for olympismens indhold.

Sædvanligvis beskrives udviklingen som en fremadskridende, omend ujævn proces. Man fristes til at sige helt i pagt med sportens lineære tænkemåde og i hvert fald symboliseret ved, at alle olympiske lege har et fortløbende nummer, hvadenten de er blevet afholdt eller aflyst. Vort århundrede er blevet inddelt i olympiader. Coubertins rolle som igangsætter, drivkraft, inspirator og faderskikkelse er cementeret ved hjertets begravelse i Olympia i Grækenland. Derved opnår de moderne olympiske lege yderligere symbolværdi som arvtager efter det klassiske Grækenlands olympiske lege.

Hele denne udvikling, der her selvfølgelig er skitseret i stærk forgrovet form, er nærmere beskrevet i en række artikler i denne årbog, hvortil henvises i det omfang, der ønskes dybere indsigt i de olympiske lege og deres historiske forudsætninger, Coubertins liv og levned samt olympismens indhold.

Coubertin var en meget flittig mand og efterlod sig efter sigende omkring 26.000 trykte sider i form af bøger, artikler etc. Ofte udtrykte han sig selvmodsigende i forhold til tidligere standpunkter, så det er derfor ikke helt klart, hvori den »rene olympisme« egentlig består. Den overordnede olympiske ide er at få den konfliktfyldte sport og verden i det hele taget til at gå op i en højere harmonisk enhed.

Det, der vil blive søgt efter i Politikens sportsspalter, er ikke olympismen i dens ofte meget filosofiske klædedragt. Men den olympisme, der har udkrystaliseret sig i ritualer, holdninger og sentenser i og omkring de olympiske lege.

Det jeg har søgt svar på i undersøgelsen er især:

- a) Hvor meget »fylder« OL i Politikens sportsspalter i perioden?
- b) Hvad er kendetegnende for indholdet i sportsspalterne i perioden?
- c) Hvor meget vægt lægges der i Politiken på OLs ideologiske baggrund?

Det sidste punkt er prioriteret højest.

Hvad fylder OL i Politiken?

Oplysninger til besvarelse af dette spørgsmål er blevet samlet i tabel 1. Det har imidlertid ikke været uproblematisk at lave denne tabel.

Gennem perioden har Politiken ikke altid haft samme format, spaltelængde og –antal. Da aviserne endvidere kun er tilgængelige for offentligheden på Universitetsbibliotekets avislæsesal i København på mikrofilm, er optællin-

gen af spalter blevet vanskeliggjort. I tabellen er de forskellige spaltelængder og bredder løseligt blevet omregnet til en slags »normalspalte« med ca. 40 punkters bredde og ca. 120 liniers længde.

Som det fremgår af tabellen, er der i hele perioden tale om en sportsinteresseret avis. Med de forbehold, der ligger i, at avisen kun er blevet undersøgt i sommerperioder, og at såvel avisens daglige omfang som den ugentlige mængde sport kan variere en del, ser det ud til, at Politiken altid har prioriteret sporten højt.

År	OL nr.	By	Spalter OL-stof ialt	Sportsspalter i »sæsonen« pr. uge	Første og sidste dato for OL-artikler	Avisens daglige omfang
1896	1	Athen	ca. 5	ca. 5	13.4-24.4	4 s.
1900	2	Paris	ca. 4	ca. 8	18.7-22.7	4 s.
1904	3	St. Louis	ca. 0	ca. 10	1.7-1.11	4-8 s.
1906	%	Athen	ca. 25	ca. 10	12.4-12.5	8-12 s.
1908	4	London	ca. 30	ca. 15	1.6-3.8	8-12 s.
1912	5	Stockholm	ca. 80	ca. 15	6.5-26.7	12-16 s.
1920	7	Antwerpen	ca. 40	ca. 15	5.7-7.9	12-16 s.
1924	8	Paris	ca. 110	ca. 20	16.5-3.8	12-16 s.
1928	9	Amsterdam	ca. 70	ca. 20	2.6-20.8	16-22 s.
1932	10	Los Angeles	ca. 60	ca. 20	3.7-27.8	16-22 s.
1936	11	Berlin	ca. 280	ca. 30	1.7-28.8	16-22 s.

Det fremgår også, at OL-stoffet har fyldt mere og mere efter den første svære start. Fra perioden 1896–1904 er der i Politiken kun 9 artikler om handlende OL. Herunder slet ingen fra St. Louis, 1904, hvilket selvfølgelig hænger sammen med afstanden kombineret med den kendsgerning, at Danmark ikke deltog. Men fra Athen, 1906 og frem er OL en stor begivenhed i Politiken. Kulminerende med Berlin, 1936, hvor begivenheden »fylder« 2/3 af samtlige forudgående olympiske lege.

Indholdet i sportsspalterne

Der er ikke umiddelbart nogen forskel på den måde OL-stoffet, og det almindelige internationale sportsstof bliver behandlet på. Det vigtigste synes altid at være, hvorledes Danmark klarer sig.

Klarer vi os godt, er journalisten som oftest overstrømmende på såvel den aktives som Danmarks vegne. Et par eksempler kan illustrere dette og samtidig, i lighed med de øvrige citater i denne artikel, give et indtryk af udviklingen inden for periodens journalistiske stil og sprogtone.

I en artikel fra 24. april 1896 under overskriften »Deltagerne i de olympiske Lege kommer hjem« hedder det bl.a. »Den bekendte Gymnastiker, Grosserer

J.P. Jørgensen, udtalte på samtlige Sportsklubbers Vegne den overordentlige glæde, Medlemmerne følte ved at modtage de 3 Herrer, der ikke havde skyet Besvær samt Ofre af Penge og Tid ved at tage til Athen, og som nu havde bragt vort Land Hæder og Ære i Sportsverdenen. Særlig vilde han takke Viggo Jensen, den Stærkeste blandt de Stærkeste, for hans Bedrift.»

I 1936 så det længe sort ud for gamle Danmark. Heldigvis blev æren reddet af svømmepigerne Inge Sørensen og Ragnhild Hveger, men også i Military var der gevinst. Den 17.8. hedder det (s. 5) under mellemrubrikken:

»Bronze til Danmark«

»Som en fin kompliment til Danmark figurerede paa Programmet for Afslutningsfesten Fotografiet af en dansk Rytter. Premierløjtmant Lunding i Spring over en Forhindring. Det var en Tilfældighed at Lunding var blevet valgt, men da han i dag sikrede sig Bronzemedaljen i Military, fandt de danske Tilskuere det fuldt berettiget. I den haardeste af alle olympiske Konkurrencer har Lunding kæmpet med Bravur og vundet Trediepladsen.»

Klarer vi os mindre godt i de internationale konkurrencer, kan årsagen heldigvis ofte findes hos de inkompetente dommere. Danmark er udsat for en del inkompetance i årenes løb.

I 1908 i London var vor guldmedaljevinder i brydning fra 1906 i Athen, S.M. Jensen, blandt favoritterne. Desværre tabte han til en ungarer i semifinalen. I artiklen »Fra de olympiske Lege« den 2. august s. 8 hedder det bl.a.:

»De engelske Dommere blev straks overvældede med Protester, men til ingen Nytte. Jeg talte senere med de russiske Bryderes Træner og Lærer. Han var fuldstændig enig med mig om, at Dommen var den mest uretfærdige, han havde været Vidne til, »men«, tilføjede han med et lille Smil, »jeg er glad for den, thi Danskeren vilde have været en langt farligere Modstander for min Mand end den Ungarer, der blev dømt som Sejrherr.»

Lignende klager forekommer igen og igen. I flæng kan nævnes, at gymnastikholdet blev bortdømt i 1908 (3.8.s.6), Richard Madsen i boksning i 1928 (9.8.) og vort hold i skoleridning i 1936 (28.8.s.6).

Klarer vi os direkte dårligt i de internationale konkurrencer, er der ofte ingen nåde. Så får de aktive en over nakken. »De danske Officerer gør Fiasko i Stockholm« hed det den 10. juli 1912 på forsiden:

»Der er Ting, som man ikke ved om man skal le eller græde over. Men naar man hører, hvordan det gaar de danske Officerer i den Idrætsgren, som kaldes moderne Femkamp, saa er det hverken Latteren eller Graaden, men en berettiget Harmen, der griber danske Sportsmands Sind.»

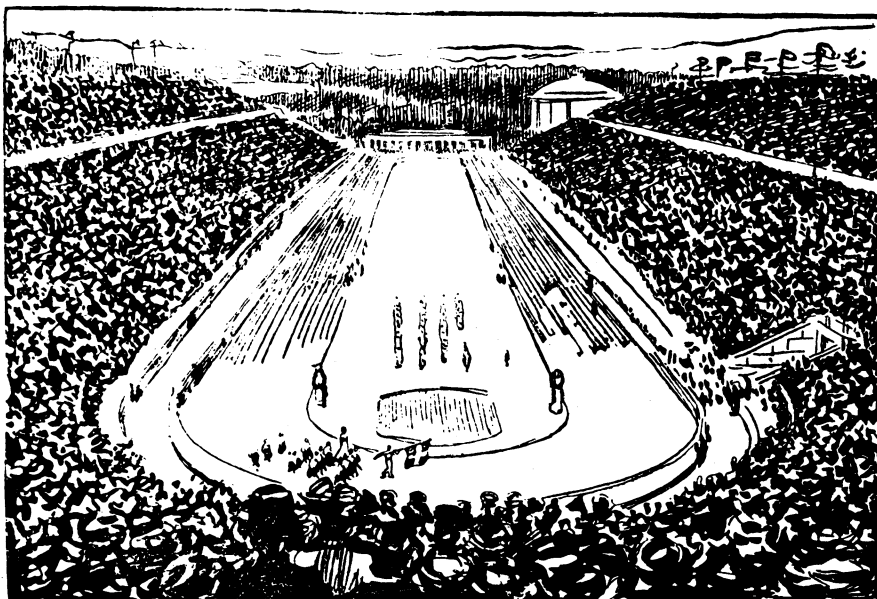
– *»Der bliver lagt mindre Mærke til den enkelte Idrætsmands Navn end til, hvilken Nation han tilhører, og man kan som dansk Mand ikke andet end beklage sig over, at vore Officerer har vist sig saa underlegne i den Kamp, de har indladt sig paa« (13.7.1912 s. 5–6).*

Et andet eksempel kan hentes udenfor selve konkurrencerne, idet danskerne i 1928 i Amsterdam gjorde en uheldig figur under indmarchen. Og det var jo ikke så heldigt, da vi danskere, selvom vi ikke altid scorer mange medaljer,

har tradition for at klare os godt netop under indmarcher. Men dengang ej. I en kommentar den 3. august på lederplan hedder det under overskriften »Det olympiske Smil«:

»Dansk Idræt har i Løbet af de sidste Dage vundet internationalt Ry: Den lille Karavane af danske Rejsende, der ved de olympiske Leges Aabningshøjtidelighed lagde Vejen om ad Amsterdam Stadion vakte Opmærksomhed blandt Nationerne ved Paaklædningens næsten opfindsomme Mangfoldighed. Og denne Førstedagens Indmarch uden form og uden Holdning blev et Sindbillede paa de følgende Dages danske Ydelser under Idrætskampene.«

Med en enkelt undtagelse (Amsterdam 1928) har Danmark altid klaret sig strålende ved indmarcher. Athen, 1906 var ingen undtagelse:

»Der er trængsel i Stadion og i dette Menneskemylder retter Tusinder af Tilskuere deres Blik mod Kongeløgen og de unge danske Damer, som, idet de passerer forbi Kong Georgios, sænker Dannebrog for deres Landsmand«. Ifølge Politikken var Athenpressen fuld af smigrende udtalelser om de danske damer. (pol.6.5. 1906 s. 1).

Sportsstoffet behandling i Politikken er selvfølgelig også underlagt andre parametre end succes/fiasko. Ikke alle sportsgrene nyder lige stor bevågenhed. I 1896 er hestesport, brydning, cykling, roning og boldspil vigtige idrætsgrene. I 1936 er fodbold forlængst blevet den altdominerende sportsgren. Det er ikke uden betydning for sportsdækningen, hvem der er journalister. Sportsstoffet i Politikken i denne 40-årige periode bliver naturligvis skrevet af mange mennesker, men især en bør nævnes. Det er Edgar Aabye (E.A.), der

i næsten hele perioden markerer sig som en flittig og særdeles vidende sportsjournalist. Han er Politikens sportsredaktør til op mod midten af 1930'erne, hvor mr. Smile overtager. Vi skal sidenhen vende tilbage til Edgar Aabye, der i 1900 i Paris var med til at vinde guld i tovtrækning på det kombinerede dansk/svenske hold. At nordmændene ikke fik nogen andel i guldet skyldes udelukkende, at »de tilstedeværende Nordmænd var spinkle Folk« (pol. 20.7. 1900).

De journalistiske genrer er referat, reportage, interview og kommentar, og sportsjournalistikken i vore dage siges ofte at blande dem hæmmingsløst i modsætning til i »gamle dage«, hvor referatet var det almindeligste. En accept af denne påstand forudsætter, at sportsjournalistikken opfattes som en nogenlunde entydig størrelse, men det er jo ikke muligt.

Sportsjournalistikken i f.eks. TV, Politiken, Ekstra Bladet og Information er kun svært sammenlignelig. Det har naturligvis noget at gøre med stil og holdning, men også med dead-line og målgruppe. En dybtgående undersøgelse af, hvorledes sportsjournalistikken har udviklet sig som genre, mangler stadig.

En undersøgelse af sportsjournalistikken som genre i Politiken i perioden 1896–1936 er ikke foretaget med følgende korte bemærkninger. Bl.a. må det huskes på, at det især er olympiadestof, der er undersøgt og ikke den daglige sportsspalte.

Når det er sagt, er der dog nogle udviklingstræk, der er tydelige.

De journalistiske genrer blev holdt mere adskilt i 1896 end i 1936. Ganske vist er referatet stadig en vigtig genre i 1936, men hvor selve kronologien i begivenheden i 1896 samtidig var disposition for sportsjournalistens produkt, er dette ikke tilfældet i 1936.

Begivenheder refereres stadigvæk i stort omfang, men nu iblandet betydelig større mængder reportage og interviews, end det var tilfældet ved periodens begyndelse.

Det kan hænge sammen med, at sportsartiklerne i løbet af 1920'erne forlader en tilstræbt objektiv udformning i takt med, at sportsjournalisterne begynder at besøge omklædningrummet. Idrætsstoffet bliver tilsyneladende bevidst populariseret og baggrundstoffet bliver opprioriteret.

I hele perioden er den personlige kommentar synlig i artiklerne, men de helt personlige kommentarer, man i vore dage ofte ser flettet ind, var både i 1896 og i 1936 forbeholdt specielle artikler. I 1896 var det meget almindeligt, at journalisterne ved større begivenheder skrev to artikler. En der, som regel i referatets form, beskrev, hvad der var sket, og en, som oftest skrevet under pseudonym, der tog ironisk distance til begivenheden. Ofte i småperfide stil. Dette »to-artikel system«, der ikke er særligt almindeligt i vore dage, ses op gennem hele perioden, men det ser ud, som om »systemet« er i aftagende op mod 1936.

Det må understreges, at det ikke kun var mindre væsentligt stof, der kunne komme ved siden af den egentlige sportsartikel. Kommentarer til sportsbegi-

venhederne af mere seriøs art, f.eks. sportspolitiske kommentarer, blev ligeledes placeret i artiklen for sig selv, og enkelte gange også på lederplads. Koryfæer og notabiliteter har en ofte overvældende plads i Politikens sportsartikler i 1896. På det punkt er der sket en ændring i 1936, hvor »the-upper-ten« stadigvæk kan nævnes, men langt fra spiller en så dominerende rolle, som det f.eks. var tilfældet ved OL i Athen i 1906.

Politiken og OLs ideologi

Hvis man ønsker at få noget at vide om de moderne olympiske leges baggrund, f.eks. i form af Coubertins indflydelse, eller om begrebet olympisme, er det ikke Politiken fra 1896–1936, man skal undersøge.

For at tage det sidste først, kan det med det samme afsløres, at hverken ordet eller begrebet olympisme på noget tidspunkt nævnes i Politiken i den undersøgte periode.

Hvad personen Coubertin angår, overrænder han på ingen måde spalterne. Kongressen i 1894, der besluttede de første lege i Athen, 1896, nævnes overhovedet ikke.

Man skal faktisk helt frem til 1912, før Coubertin nævnes i Politiken. Der optræder han i en lille artikel, »De olympiske Leges Komite« (d. 5.7.), hvor han overrækker kronprinsen af Sverige den olympiske guldmedalje. Coubertins »andel« i artiklen udgør 7 linier, og det nævnes i øvrigt ikke, hvem han er. Det er samtidig første gang, IOC optræder i Politikens spalter.

Næste gang Coubertin nævnes er i 1924 ved OL i Paris (27.7.). Her hedder det:

»Naar Cykelløbene og Forhindrengsridningen i Morgen Aften er til Ende, sluttes der af paa Colombes med en lille Højtidelighed. Den olympiske Komites formand, Baron Coubertin, holder en tale og det hvide Flag, der opbevares paa Paris' Raadhus til de næste olympiske Lege, sænkes medens Hornene lyder.«

Næste dag, den 28.7. nævnes det, at Coubertin holdt *»en lille tale og flaget sænkedes, medens Musikken spillede«*.

Coubertin trådte tilbage som formand for IOC den 29.5.1925. Det nævnes ikke i Politiken.

Vi skal frem til 1936, før Coubertin igen kan findes i Politiken. Det sker den 2.8. (s. 6):

»Baron Pierre de Coubertin, Skaberen af de moderne olympiske Lege, er ikke mellem de 120.000, der overværer Indvielsen af den 11. Olympiade. Den gamle Mands Helbred er ikke saa godt, at han kan begive sig ud paa Rejser. Det er Synd, at han ikke er her. Hvilken vidunderlig Oplevelse havde det ikke været for ham at se sin stolte Ide virkeliggjort under saa gigantiske og værdige Former som i Dag på Berlins vældige nyskabte Colosseum. Lidet turde han vel tro paa, da han i forrige Aarhundrede gik i Lag med sit Livsværk, at det skulle

Chancerne drøftes

(Kort Radio-Interview)

Indtil OL i Berlin i 1936 var avisen uden konkurrence fra andre massemedier med hensyn til dækning af de olympiske lege. I 1936 kom radioen for alvor ind i billedet. Noget tyder på, at radiojournalisterne også dengang mødte kritik for deres radiointerviews. (pol. 11.8.1936 s. 2) Den på tegningen omtalte admiral Carstensen (Carl) var formand for DOK 1925–1938.

føre saa vidt. At det en Dag skulde samle Idrætsfolk fra 83 Nationer og blive Brændpunktet for en Verdens Interesse.« (mr. Smile).

Coubertin dør den 2.9.1937. Dagen efter bringer Politiken en nekrolog med foto. I alt 1/3 spalte.

»De olympiske Leges Stifter død«

»Baron de Coubertin er den egentlige Stifter af de olympiske Lege og indlagde sig for den Fortjeneste uvisnelig Hæder. Han var selv ivrig Idrætsmand i sine unge Dage og udkastede Tanken om at genoptage Grækernes gamle olympiske Lege«.

De første blev afholdt i Athen 1896 og har siden været afholdt hvert fjerde Aar – plus 1906 – med en eneste Undtagelse under Verdenskrigen. Baron de Coubertin var en stor Idealist og kæmpede energisk for Bevarelsen af den rene Amatørånd selv om det efterhaanden blev mere og mere vanskeligt at haandhæve Idealerne. Han var stærkt imod Indførelsen af tabt Arbejdsfortjeneste.«

Der er tale om et R.B. – telegram.

Som det fremgår, spiller Coubertin ikke den helt store rolle i Politikens OL-dækning i perioden. Ikke før han pludselig i 1936 optræder som den store opravsmand, en rolle han også indtager året efter i nekrologen.

Baggrunden for, at Coubertin pludselig dukkede op for alvor i Politikens sportsspalte i 1936, skal formentlig ses i sammenhæng med selve iscenesættelsen, som tyskerne foretog af OL i Berlin. Allerede ved første gang at gennemføre, at en olympisk fakkel skulle tændes i Olympia, blev OL knyttet effektivt til det antikke Grækenland og dermed, arvtageren Coubertin. At den tyske iscenesættelse af begivenheden i Olympia og ikke mindst siden hen i Berlin, har gjort et stort indtryk på udenlandske journalister, kan man få et godt indtryk af i »Die Olympiade Berlin im Spiegel der ausländische Presse«. 3) Her fremgår det klart, at ikke mindst store dele af den danske presse var tilbørligt imponeret af begivenheden og dens udenværker og kom i den rette olympiske stemning. I øvrigt lidt i modsætning til den belgiske præsident for IOC, grev Baillet-Latour, der ikke var ubetinget begejstret for forløbet af legene i Berlin.

Politikens sportssyn

Det, at Coubertin og olympismen ingen direkte rolle spillede, er selvfølgelig ikke det samme, som at de olympiske idealer ikke indirekte kunne være til stede i sportsstoffet.

Politiken udtrykker ofte ideologiske holdninger i sportsspalterne. Det gælder både i forbindelse med diverse OL, men også i forbindelse med den daglige sport. Men i det omfang disse holdninger kan siges at være i overensstemmelse med olympismens idealer, kan det jo også skyldes, at en stor del af OLs

baggrund, indhold og form i den beskrevne periode kunne være almindelig accepteret fælleseuropæisk tankegods 4).

Selve ideen, at konkurrere inden for sporten og derved sammenligne sig med andre under så objektive betingelser som muligt, var på ingen måde fremmed. Det gjorde man jo ustandselig. På sin vis var man i det hele taget mindst lige så konkurrencefikserede dengang, som vi er i dag. I hele perioden var Politiken arrangør af utallige konkurrencer lige fra den årlige altankonkurrence over diverse cykel- og svømmekonkurrencer til mere kuriøse tiltag såsom konkurrencen mellem »Bananen« og »Bøffen« i 1908. Bananen var vegetar, Bøffen var kødspiser. Hvem af de to kan mon løbe hurtigst Sjælland rundt? En konkurrence arrangeres, og under hele landets medleven vinder Bøffen. Især i perioden før 1. verdenskrig blev megen tid og ressourcer brugt på at afprøve menneskets kunnen og muligheder inden for alle mulige områder.

Derfor accepterede Politiken fra start tanken om olympiske lege i Grækenland i 1896 uden nogen form for undren. En international sportskonkurrence med forskellige sportsgrene på programmet havde man ikke. Så det at få en var i sig selv et fremskridt og dermed en god idé.

I det omfang, der overhovedet søges dybere årsager i Politiken til at konkurrencerne starter i Grækenland i 1896, ses det i et græsk, nationalistisk forsøg på at hævde sig på Balkan (16.4.96). At Politiken anser legene for at være et lokalt græsk initiativ fremgår også af avisens omtale af de efterfølgende lege i 1900 i Paris.

I 1900 omtales konkurrencerne konsekvent som »Verdensmesterskabskampene« eller »Sportskampene« (i Paris). Begrebet »olympiske lege«, der blev anvendt i 1896 bruges på intet tidspunkt i Paris, hvor der heller ikke på nogen måde knyttes an til Athen.

Som tidligere nævnt omtales OL i St. Louis slet ikke, og i Athen i 1906 er man ligesom begyndt forfra. Nu hedder konkurrencerne igen olympiske lege, men deres gennemførelse ses påny som et rent græsk anliggende:

»Det nuværende Grækenlands Drøm er ved at gaa i Opfyldelse. Olympiaderne genopstår i en næsten universel Skikkelse, og det skyldes paa en gang græsk Energi og den Begejstring, hvormed det øvrige Europa og Amerika har sluttet sig til Tanken. De olympiske Lege skal ikke længere være forbeholdt Grækerne alene som i de svundne Tider, de skal være fælles for Alle, men de skal vedblivende foregaa paa den Jord, af hvilken Atletikken oprandt.«

Først fra OL i London, 1908, ses de olympiske lege i en sammenhæng i Politiken. Men dog ikke mere end Hans Nielsen så sent som i 1924 udnævnes til verdensmester i såvel overskrift som artikel, da han vinder letvægtsfinalen ved de olympiske lege i Paris (21.7.1924).

Amatørbegrebet må siges, at have været blandt de mest debaterede emner i IOC's historie, indtil det i de senere år er blevet helt ændret. I 1906 i Athen blev den østrigske vægtløfter Steinbach erklæret professionel. (pol. 28.4.1906). Som bekendt blev 10-kæmperen Jim Thorpe, USA, erklæret pro-

fessionel efter OL i Stockholm i 1912. Den eneste gang, hvor Politiken beskæftiger sig rimeligt dybtgående med IOC, er i 1928 ved OL i Amsterdam, hvor der redegøres for uenigheder i IOC om amatørspørgsmålet (1/4 spalte d. 27.7). Man diskuterede især amerikanske atletikfolk og tabt arbejdsfortjeneste til fodboldspillere.

Amatørspørgsmålet optog altså IOC meget, men også i Politiken blev det debatteret. F.eks. i forbindelse med marathonløberen Lasaros død i Stockholm 1912:

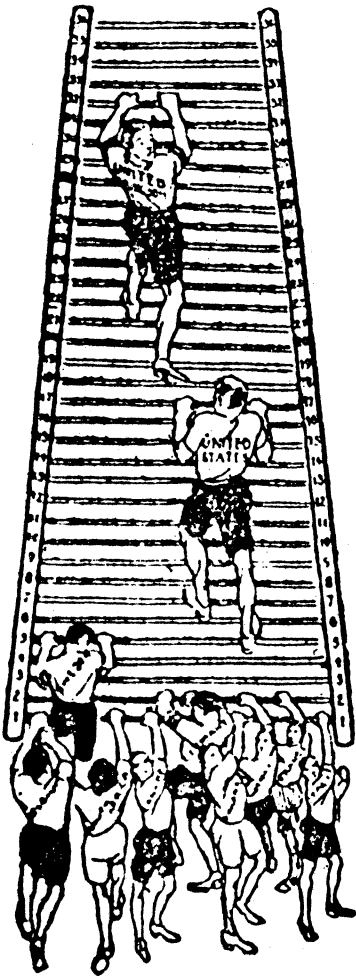
»Men det vilde i Virkeligheden være et Tegn på Kultur, om den internationale olympiske Komite for Fremtiden opgav Marathonløbet og lod den nationale Forfængelighed faa denne ene Præmie mindre at strides om. Der er jo nok endda. Amatøridræt skal nu en Gang efter sin Idé være saaledes, at den ruster sin Mand bedre til Livets øvrige Gerning, men den skal ikke lægge Beslag paa al hans Kraft, og den skal helst rumme saa faa Farer som muligt for, at han drives i Dødens Favn.« (pol. 16.7 1.4. 1912).

Politiken var altså ikke fremmed overfor problematikken amatør – professionel, men det var ikke nødvendigvis IOCs skyld. allerede i 1888 introduceredes amatørbegrebet herhjemme i »Tidsskrift for Sport« og blev ifølge Ove Korsgaard stærkt debatteret i de følgende år. 5)

Som det fremgår af ovenstående citat, ligger der 1) en afstandstagen fra national forfængelighed i forbindelse med OL, og der ligger 2) en ide om, at amatøridræt ruster til livets strabasser samt 3) en påpegning af, at idræt ikke må drives for vidt. Det kunne næppe være udtrykt bedre af Coubertin selv.

Hvad den første påstand om den nationale forfængelighed angår, er den fabrikeret til lejligheden. Normalt er Politikens holdning til internationale sportsbegivenheder helt klart nationalchauvinistisk. Allerede fra de første olympiske lege foretages en ustandselig sammenligning til andre nationers præstationer, og der forsømmes aldrig en lejlighed til at bringe tabeller over de forskellige nationers placeringer.

Fra de olympiske Lege

Hvem naar højest paa Stigen!

Fra de første olympiske lege i moderne tid gik man højt op i, hvilke nationer, der klarede sig bedst. I 1908 bragte Politiken denne tegning fra »Daily Mirror« efter OL i London.

I billedteksten hedder det bl.a.:

»—de forskellige Nationers Kapløb op ad Berømmelsens Stige ved de olympiske Lege. Øverst kommer England med toogtredive Sejre fulgt af Amerika med sytten—«.

Det vil bemærkes at Danmark slet ikke viser sig paa Billedet. Vore Sportsmænd har ikke formaaet at tiltvinge sig en eneste afgørende Sejr«. (pol. 31.7. 1908 s. 2).

Eller som det udtrykkes i en slags foreløbig status 2 uger inde i OL i Stockholm i 1912:

»Vi maa da sige, at efter vort Lands Lidenhed og de faa Pengemidler, der staar til danske Idrætsmænds Raadighed, er det al Ære værd, at vi, som Situationen er i Øjeblikket, har placeret os omtrent i Midten paa lige Fod med Sydafrika og foran Lande som Italien, Ungarn, Østrig og Rusland, der efter deres Folketal burde staa langt forud for os« — — — »men skal vi spille en større Rolle i Nati-

onernes Kapløb paa Idrætsbanerne, saa maa Antallet af vore Sportsmæcener forøges«. (pol. 14.7)

Lignende tanker er også fremme ved OL i Paris 1924 (pol. 21.7. s. 7), OL i Amsterdam (pol. 3.8. s. 7 og 15.8. s. 8) og Berlin, 1936 (pol. 9.8. 1936 s. 9 og 19.8. s. 6). Alle artikler, hvoraf flere på lederniveau, vurderer Danmarks præstationer sammenlignet med andre nationer. Gennemgående udtrykkes tilfredshed med de opnåede resultater, når det lille indbyggertal, det investerede pengebeløbs størrelse og det offentliges ringe forståelse for idrættens behov taget i betragtning.

Den anden påstand om, at amatør-idræt rustet sin udøver bedre til »Livets øvrige Gerning«, er på ingen måde en enkeltstående påstand i Politiken.

»I moderne Tid forbinder vi ikke religiøse Forestillinger med vore gymnastiske Øvelser og vore Idrætskampe, men vi er os bevidste, at vi arbejder paa at dygtiggøre Nutidens Ungdom og igennem alsidig legemlig Udvikling at gøre den egned til Livets Arbejde« (pol. 3.8.1980 s. 6) eller

»Man har i de senere Aar – glædeligvis – kunnet spore en stadig stærkere Tendens til at gøre dansk Idræt tillokkende og tilgængelig for de flest mulige Unge. Idrætten skal først og fremmest være et Middel i Arbejdet for at skabe en sund og stærk Slægt« (pol. 3.8.1928).

Heller ikke den kendsgerning, at Politiken er stærkt positivt indstillet overfor sportens pædagogiske muligheder, har nødvendigvis noget med de olympiske idealer at gøre. Det har sportens forkæmpere i Danmark været lige siden grosserer Harald Hansen i 1866 hentede en engelsk robåd til Danmark:

»— og samtidigt med, at denne Øvelse (den daglige Træning) saaledes styrker Ungdommens Moralitet og bliver det bedste Værn mod sanselige Udskeielser, der ikke kunne forenes med Dygtighed i Roning, bidrager den ogsaa til at tilveiebringe en Ligevægt mellem Sjæl og Legeme hos den studerende Ungdom, og hos denne at udvikle en Udholdenhed og Handlekraft, der senere i Livet hyppigt vil komme den tilgode«.

Således fremlagde »Illustreret Tidende« i 1867 6) nogle argumenter for kaponing, og nogenlunde således er der blevet argumenteret for sportens velsignelser i Danmark helt op i vore dage.

I den 3. og sidste påstand om, at idræt ikke må drives for vidt, ligger nogle aspekter, der står helt centralt i den olympiske selvforståelse. Tanken om ikke at vinde for enhver pris (at udøve fair play), tanken om at det vigtigste ikke er at vinde, men at være med, at det vigtigste i livet ikke er at sejre, men at kæmpe godt.

Det er også værdier, Politiken lejlighedsvis gør til sine, uden dog nogen sinde at glemme, at det vigtigste trods alt er en god dansk placering.

Da Danmark skuffende kun blev nr. 4 i gymnastikkonkurrencen i 1908 i London hed det bl.a.:

»Naar man arrangerer saa store internationale Idrætsstævner som de olympiske Lege, er det jo ikke alene for at faa afgjort, hvilke Nationer og hvilke Idrætsmænd, der er Nr. 1, 2 og 3 i hver Afdeling. Et saadant Idrætsstævne

skulde jo ogsaa være et Møde, ved hvilket der blev ydet de bedst mulige Bidrag til Oplysning om den moderne Tids Arbejde for legemlig Opdragelse.« (pol. 3.8.1908 s. 6)

Fra 1924 haves denne kommentar:

»Der foreligger talrige Vidnesbyrd om, at de unge Idrætsmænd har vist Ridderlighed og gensidig Forstaalelse i Kamp saavel som i Samvær. Sejrer denne Aand helt og overalt, bliver de olympiske Lege, hvad de kan og bør blive« (pol. 21.7. s. 7)

En lignende indfaldsvinkel kan findes i artiklen »Sidste olympiske Dag« fra Amsterdam i 1928. Den har undertitlen »Væddestrid og Venskab ved Verdensstævne« (pol 12.8.1928 s. 10).

Endnu et eksempel er japaneren Kase, der i 1932 bliver meget rost for at holde igen overfor sin skadede modstander i en brydekamp. (pol. 25.8.1932 s. 10).

Et sidste eksempel kan passende hentes fra OL i Berlin:

»Man faar da trøste sig med det sandeste Ord i Sportens Katekismus, det, der siger, at det er bedre at have kæmpet og tabt, end slet ikke at have kæmpet«. Fra artiklen »Olympiadens Lærdom« (pol. 19.8.1936 s. 6).

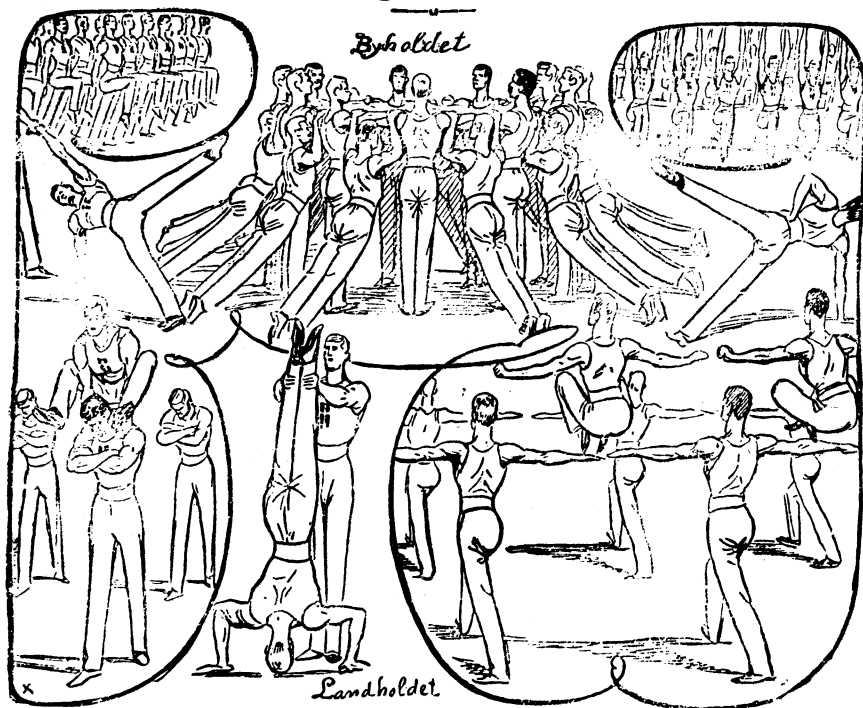
Der er som antydnet en god del olympisme gemt i ovenstående eksempler, men for det første var det aldrig de aspekter ved idræt, der almindeligvis optog Politikens sportsmedarbejdere mest, for det andet rækker disse begreber ligesom de tidligere nævnte længere tilbage i det 19. århundrede end de moderne olympiske lege. De er i lige så høj grad en del af dansk sports rødder, som de er en del af Coubertins. Bundet som de i høj grad er til det samme udgangspunkt, det vicotorianske England.

Edgar Aabye, journalist

Som tidligere nævnt var det i høj grad en enkelt journalist, der i langt den største del af perioden tegnede Politikens idrætspolitiske holdninger, nemlig Edgar Aabye. En manglende interesse for de olympiske leges formulerede ideologi og manglende forståelse for Coubertins fortjenester i Politikens spalter, kan derfor skyldes manglende kompetance og indsigt hos denne ene sportsjournalist.

Det er der imidlertid intet, der tyder på. Edgar Aabye (1865–1937) var aktiv idrætsmand i gymnastik, roning, svømning og landevejscykling. Han blev uddannet til lærer, men var sportsjournalist ved Politiken fra 1892 til 1935. Han var i hele perioden dybt engageret i sit arbejde og i udbredelsen af sporten, som han forsvarede og kæmpede for igen og igen. Et par eksempler herpå: I 1908 blev der rejst tvivl om skytteforeningerne (landboholdet) eller DGF (byholdet) skulle repræsentere Danmark i gymnastik ved OL i London. Politiken var ikke i tvivl, hvad en række artikler samt tegning med tekst på næste side antyder. (pol. 6.6.1908 s. 4)

Londoner-Holdenes Gymnastik-Konkurrence paa B 93's Bane i g a a r.

Gymnaster fra By (føroven) og Land (nederst).

Landboholdet, der var først fremme, talgt 32 Mand. De var aabenbart valgte med den Hensigt at gøre Indtryk ikke alene ved gymnastik Færdighed, men ogsaa ved deres Størrelse.

Det er dog et farligt Princip at ville imponere væsentligt ved sin Størrelse, og de rankvoksne Landboere viste igaar - specielt i Spring og Smidighedsøvelser - at de ikke helt var i Stand til at tumle den Kraft, de bar til Skue, de var for tunge og savnede den Spændstighed, der karakteriserer den veludannede Gymnast.

Dansk Gymnastik-Forbunds Hold talte 22 Mand, højre Fløj naaede op til samme Højde som Landboernes, venstre Fløj var Smaafolk, men Ensartetheden i gymnastisk Færdighed var tydeligere, der var mer Beherskelse, renere Stil og en saa betydelig større Dygtighed, at Konkurrencens Udfald ikke kunde være tvivlsom for nogen, hvilket Landboerne sikkert selv har været de første til at se.

Der var kun nogle faa Hundrede Tilskuere, som modtog Meddelelsen om, at Dansk Gymnastik Forbund havde sejret, med stærkt Bifald.

E. A.

I 1908 blev der rejst tvivl om skytteforeningerne (landboholdet) eller DGF (byholdet) skulle repræsentere Danmark i gymnastik ved OL i London. Politiken var ikke i tvivl, hvad en række artikler samt tegning med tekst på næste side antyder. (pol. 6.6.1908 s. 4)

I juni 1908 viklede Aabye sig ind i en større avisfejde med gymnastikinspektør K. A. Knudsen om dennes rolle i forbindelse med udtagelseskampen om, hvem der skulle repræsentere dansk gymnastik i London ved OL. Skulle det,

som K.A. Knudsen helst så, være skytteforeningernes hold, eller skulle det være Dansk Gymnastik Forbunds hold, der havde klaret sig så smukt i Athen i 1906.

Aabye angreb kraftigt skytteforeningerne og deres »Lingske Evangelium« i almindelighed og K.A. Knudsen i særdeleshed. K.A. Knudsen blev beskyldt for undergravende virksomhed ved i sin egenskab af gymnastikinspektør at ride sin egen kæphest, den Lingske gymnastik. Både her i forbindelse med OL, men også i sit arbejde i skolevæsenet, hvor den Lingske gymnastik var blevet kuppet ind. Debatten, der selvfølgelig i virkeligheden handlede om DIFs sport overfor »De danske Skytteforeningers« idræt, afslører en meget stor viden hos Edgar Aabye om gymnastik. (pol. 2.6., 6.6., 10.6. og 13.6.1908).

Et andet eksempel kan tages fra OL i 1924 i Paris. Først en journalistkollega på Politiken, sidenhen dr.phil Lis Jacobsen finder de olympiske lege fordummende og er bekymrede, ikke på egne, men på folkeoplysningens vegne. Ingen af dem døde i synden. Det vil føre for vidt at referere fra politikken, men blot notere at Aabye igen viser sig at være en skarp debatør, der velargumenterende forstår at sætte sporten ind i en samfundsmæssig sammenhæng. (pol. 20.7., 21.7., 30.7., 2.8.1924).

Aabye engagerede sig i alle sportens områder, og selv om man ikke altid er enig med ham i hans argumentation, demonstrerer han altid, at han ved, hvad han snakker om. Selv når han som kunstkritiker ved kunstudstillingen i forbindelse med OL i Amsterdam, 1928, må siges at være kommet noget uden for sit vanlige gebet. (Pol. 28.7.1928 s. 6).

Med det engagement og den indsigt Aabye lægger for dagen, er der ingen grund til at tro, at han ikke har haft kendskab til såvel den olympiske ideologi som dens ophavsmand, Coubertin.

Men hvorfor bringes disse emner så bogstaveligt talt aldrig på bane? I Aabyes meget fyldige nekrolog over Viktor Balck (»den svenske sports fader«) knyttes denne ikke specielt til den olympiske bevægelse (pol. 2.6. 1982 s. 11). Den eneste gang han direkte forholder sig til selve indholdet i en åbningstale (OL i Amsterdam, 1928) er han negativ:

»Første tale holdtes af den tidligere undervisningsminister Dr. theol de Visser. — — — Den værdige teolog undgik ikke alle Banalitetens Faldgruber, han plumpede saaledes lige ned i »mens sana in corpore sano«.

Forklaringen må ligge i, at Aabye ikke opfattede Coubertin som ideolog og olympismen som en ideologi.

Når ideologien derfor ikke direkte fremhæves i forbindelse med OL-artiklerne, er det formentlig p.g.a., at der efter Aabyes mening ikke er tale om noget specielt værdisæt. OLs ideologi er sportens ideologi. Når Coubertin kun nævnes i bisætninger, er det formentlig fordi, han ikke opfattes som chefideologen, men som arrangøren, der sammen med andre sørger for, at disse herlige olympiske lege bliver holdt hvert fjerde år.

Litteraturliste:

Dagbladet Politiken, København

1894: juli, 1896: marts–april, 1900: juni–juli,

1904: juli–oktober, 1906: april–maj, 1908: juni–august

1912: april–juli, 1920: juli–september, 1924: maj–august

1925: maj–juni, 1928: juni–august, 1932: juli–august,

1936: juli– august, 1937: september

Datoer for benyttede artikler fremgår af artikelteksten.

- 1) Idrætshistorisk Årbog 1985, nr. 1 (s. 137–148)

Per Jørgensen

»Sportstegninger i Politiken«

København, 1985

- 2) John Lucas

»The Modern Olympic Games«

London, 1908

- 3) »Die Olympiade Berlin 1936 im Spiegel der ausländische Presse«

Jürgen Bellers

Mönster, 1986

- 4) John Lucas

»Victorian »Muscular Christianity« – Prologue to the Olympic Games Philosophy«

IOA (Fifteenth Session), July 1975 (s. 66–77)

Athen, 1976

5 og

- 6) Ove Korsgaard

Kampen om kroppen

Gyldendal, 1982

Per Jørgensen, cand. mag. i historie og idræt, ansat som gymnasielærer.
